

ГЕНДЕРНАЯ МОДЕЛЬ «АМЕРИКАНСКОЙ МЕЧТЫ» В ПРОЗЕ ПИСАТЕЛЬНИЦ США ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX В.

В статье исследовано своеобразие воплощения феминистских концепций желания и власти в творчестве писательниц США, анализируется внимание писательниц к проблеме психологического и духовного порабощения женщины. Отмечается, что писательницы актуализируют идею сопротивления несвободе, что приведет к нахождению женщиной себя, своего собственного "я", своей идентичности; подчеркивают, что признание преимуществ мужчины и пассивность в отношениях с ним обуславливает потерю женщиной собственного "я", приводит к превращению ее из субъекта на объект желаний.

Ключевые слова: концепция желания и власти, мотивы отчуждения, одиночества, женская идентичность, обретение собственного «я».

O. NAGACHEVSKA

GENDER MODEL OF "AMERICAN DREAM" IN THE PROSE OF THE USA WRITERS OF THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY.

The article deals with the uniqueness of embodiment of feminist concepts of power and desire in the work the U.S. writers; their attention to the issue of women's dependence on men's desires and studies the writers' focusing on psychological problems and spiritual enslavement of women. It is noted that the writers actualize the idea of resistance to unfreedom, leading to finding herself, her own "I", her own identity.; that they emphasize the thought that the recognition of men's superiority and women's passivity in their relations determines the loss of a woman's own "I" and leads to her transformation from the subject into an object of desire.

Keywords: concepts of desire and power, motives of alienation, loneliness, female identity, finding your own "I".

УДК 821.161.2

Володимир ПОДРИГА

ХЛИБОРОБСЬКІ ЕТНОКОНСТАНТИ ОБРАЗУ СВІТУ В ПРОЗІ ВОЛОДИМИРА ЛЕОНТОВИЧА

У статті розглядається питання художнього структурування образу світу в прозі Володимира Леонтовича. Змалювавши етноконстанти (центр

світу (хутір), цінності землеробів (родину, житло, володіння), втіливши риси характеру українців (любові до свого краю) у образах персонажів, письменник наголосив, що хутір – центр українського світу, символ неперервності буття нашого народу. У творах зображено реальний об'єкт Полтавщини – хутір Оріхівщину як осередок хліборобства краю, патріархального життя, династії хліборобів Леонтовичів.

Ключові слова: образ світу, проза, етноконстанта, хутір, символ, хліборобство.

Формування образу світу в українського народу відбувалося упродовж тисячоліть, тому на його специфіці позначилися риси провідних ідеологічних віянь різних часів, що були адаптовані як складові хліборобського світогляду наших предків.

Рільницький тип буття українців сформував їхні переконання, мислення, світосприйняття, моральні якості, традиції, звички; визначив спосіб поведінки народу, організацію його помешкання, специфіку фольклору, філософії, культури, зокрема й літератури. Науковець Микола Максюта зазначив, що “хліборобський спосіб життя прадавніх українців був тією призмою, крізь яку розглядалася природа, її властивості та явища, формувалися уявлення про зв'язки природи і суспільства. Хліборобство зніціювало розвиток не лише матеріально-виробничих засобів та можливостей, але й чинників духовно-інтелектуальних” [9, с. 23]. Землеробський тип буття вплинув на становлення світогляду та творчість письменника Володимира Леонтовича.

Існує чимало тлумачень терміна “образ світу” та його наукових теорій. Так, Олексій Леонтьєв убачав, що люди у свідомості вибудовують багатовимірний “образ світу – світу, в якому вони живуть, діють, який вони самі переробляють й частково створюють” [7, с. 254], “активно “вичерпуючи” його... із об'єктивної реальності” [7, с. 255]. Тому, на переконання більшості учених, образ світу – система уявлень людини про навколишній простір.

Володимир Леонтович, споглядаючи дійсність, у відповідності з досвідом, набутим безпосередньо від життя та здобутим у спадок від попередників, знаннями про весь світ, за допомогою зображально-виражальних засобів створив художній образ світу, структуруючи його у відповідності не лише з реаліями доби, а й

власним баченням. Художній образ світу завжди суб'єктивний, опертий не лише на індивідуальне, а й колективне світосприйняття, національно забарвлений, етнопоетичний, еволюціонує з розвитком особистості письменника.

Упродовж ХХ століття науковці діаспори О.Шаповал, Й.Сірка, краєзнавці та літературознавці в Україні Б.Ванцак, О.Леонтович, О.Наконечна, В.Погребенник, В.Подрига створили низку статей, у яких осмислили основні віхи життя та діяльності Володимира Леонтовича, проаналізували прозову спадщину. Залишається недостатньо опрацьованим питання змалювання образу світу в його літературному доробку. Хліборобські етноконстанти, що втілені у творах прозаїка “Оповідання молодого лелеки”, “З життя моєї баби”, “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, розглядаються вперше.

Проза Володимира Леонтовича – явище своєрідне. У ній створено художній образ світу, що ґрунтується на хліборобському типі світогляду не лише нашого народу, а й самого письменника, який упродовж 1888–1918 років працював у власному маєтку на хуторі Оріхівщина Лубенського повіту (тепер – село Оріхівка Лубенського району) на Полтавщині як умілий керівник, економіст, агроном, організатор дозвілля селян, засновник школи, уважний споглядач навколишнього життя.

Його щоденні клопоти господаря, громадського діяча, просвітника, літератора, мецената забирали левову частку часу, а тому в спогадах зізнавався: “все, що придбав за довге життя, щоправда, розумовою, не фізичною, та й не восьмигодинною, а часто 12–18-годинною працею” [6, с. 261]. Він не лише порядкував на землі, опікувався розбудовою місцевої цукроварні, спорудив чимало будинків соціального, господарського призначення, зокрема школу, конюшню, комори; займався просвітницькою діяльністю серед населення, закуповував підручники для учнів, популярну літературу для дорослих, дбав про добробут односельців, а й писав твори, у яких змалював життя рідного краю кінця ХІХ – початку ХХ століть та докладав чимало зусиль у справу розвитку національної культури, літератури, освіти, науки.

Спосіб буття (рільництво), місце проживання (хутір) сформували в прозаїка хліборобське світосприйняття, що позначилося на образі світу, у якому сфокусовано уявлення нашого

народу про навколишнє середовище не лише як природний об'єкт, що існує незалежно від волі людини, а й споріднена з ним духовно-культурна субстанція; а також вплинули на його переконання, особливий етноцентричний підхід до художньої інтерпретації побачених явищ, почутих історій та подій, учасником яких був сам. У творах митця наголошено на основних прикметах характеру нашого народу (працьовитості, доброти), ментальній рисі – інтровертності, – якою наділені персонажі.

У оповіданнях “Помирили”, “Степан Моргун”, “Пан Лагода”, “Образки стародавнього життя”, “З життя моєї баби”, повістях “Пани й люди”, “Старе й нове”, “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, “Ворохобня” зобразив події, що відбулися на Лубенщині, передовсім – хуторах Оріхівщині, Свічківці, Барвінщині, селах Березоточі, Денисівці, Оржиці, місті Лубнах, акцентувавши на їхньому минулому бутті, економічному розвитку, розташуванні, природному навколишньому середовищі, соціальному устроєві, господарстві тощо.

У цих творах Володимир Леонтович створив образ світу, охудоживши основні етноконстанти (центр космосу (хутір), цінності нашого народу (родину, помешкання, власність)) та порушив теми праці на землі, руйнування природного для хуторян способу буття. Він одним з перших у національному письменстві звернув увагу на згубний вплив царської колоніальної системи та загарбницької політики більшовицької влади.

Типовий для українців природний ареал життя – хутір, що розташовувався посеред природи, давав людині не лише засоби для існування, а й відновлював її здоров'я, порушене внаслідок перебування в містах, автор змалював у творах “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, “З життя моєї баби”, “Оповідання молодого лелеки”, “Спомин утікача”, продовживши традицію літераторів Тараса Шевченка (повісті “Наймичка”, “Близнець”) Миколи Гоголя (збірка “Вечера на хуторі близ Диканьки”), Пантелеймона Куліша (збірка “Хуторна поезія”, роман “Чорна рада”) охудожнювати національний простір.

Для Володимира Леонтовича, як і українців узагалі, місцем повноцінного життя нашого народу є хутір, бо його натура відповідає вдачі сільської працьовитої людини-хлібороба. Перебуваючи на чужині, у мемуарах “Спомин утікача” він

висловився про себе як землепоклонника, ідентифікуючи не з зросійщеними поміщиками, яких було чимало на Полтавщині, а з працьовитим українським народом, підкресливши, що він – людина села, якій близьке середовище степу Полтавщини, “сродна праця” рільника, а тому займатися найгуманнішою з професій – хліборобством – його покликання. “Ми, сільські люде, приростаємо до землі, до рідного краю серцем... Немає для мене на землі кращого куточка, як мій хутір, немає кращого краю од України” [6, с. 262], – писав прозаїк у спогадах.

Наголосивши на своєму почутті любові до рідного краю, за допомогою використання прийому нагромадження кольорових образів, створив уявний образ малої батьківщини, осердям якої є Оріхівщина: “Ніде в світі не голубіє так небо, ніде немає тих кольорів хмарок і повітря, як у нас в червні, ніде не зеленіє так степ, не блищать так роси, не світяться зорі...” [6, с. 262]. Виселок уособлює рідний край, а також є першоелементом просторової вертикалі нашої держави, яку продовжують Лубенщина, Полтавщина та інші території, що складають єдину Україну.

Опрацьовуючи тему любові до рідного краю, що нерозривно пов’язана з відданістю Україні, автор у творі “Оповідання молодого лелеки” створив узагальнений образ полтавського хутора, який, звичайно, уособлює і малу батьківщину, і всю країну. Це не лише художній просторовий об’єкт, а й змодельований за допомогою прийому деталізації образ багатого, привітного рідного краю.

Через призму бачення ліричного героя, утіленого в образі молодого лелеки, який зізнається, що народився “на Полтавщині” [5, с. 351], поступово розкривається реальний сільський населений пункт з характерними об’єктами (очеретяною покрівлею, дерев’яною коморою, зеленим двором), а також конкретним місцем розташування (“...довгий зелений двір... спускався до гарного болота” [5, с. 351]). Проте не лише ці ознаки визначають специфіку зображеного поселення. Його ядром є мешканці, об’єднані в сім’ї. Утверджуючи культ сільської родини як осердя космосу нашого народу, яка, на переконання Юрія Липи, “є основне звено українського підложжя” [8, с. 180], прозаїк порушив питання включення селян у систему вічного буття.

Створюючи образ населеного пункту, Володимир Леонтович опрацював і актуальну тему продовження роду українців, оповівши про наш народ езоповою мовою: “На одному розі покрівлі було наше гніздо, на другому – гніздо іншої родини, у якому теж малися маленькі лелечата...” [5, с. 351]. Знаючи, що “двір, де є гніздо лелеки, вважається щасливим” [1, с. 367], змалював хутір, в якому живуть благополучні родини лелек (читаймо – українців), утвердив думку, що доля нашого народу в його ж руках, адже він працює на власній землі.

Виокремлюючи наріжне питання любові до малої батьківщини, України, прозаїк звернув увагу на щирі почуття молодого лелеки, створив уявний ідеально-ідилічний образ найріднішого куточка на землі, що уособлює Україну, до якого з чужини подумки лине персонаж (молодий лелека), згадуючи “свою справжню та справді чарівну батьківщину, з її тихими водами та ясними зорями” [5, с. 353].

Варто додати, що в думках “Маруся Богуславка”, “Плач невольників”, виконавцем яких був полтавський кобзар Михайло Кравченко, також вжито зворот “На тихі води, на ясні зорі” [4, с. 272, с. 274]. Володимир Леонтович був добре обізнаний з фольклором, а тому, оповідаючи про проживання лелек (української родини) на чужині, використав фразеологізм як художню деталь, якою охарактеризував рідний хутір, край. В усталеному вислові звучить надія на повернення до рідної землі, тому усталений вислів – своєрідний оберіг від забуття власного походження, малої батьківщини, зречення православної віри; магічна мовна формула, що повинна вберегти від виродження, зради народу.

У творі хутір – символ ідеального краю, райського куточка. Він змальований антитетично образів непривітної чужини, де сім’я лелек (українців) мешкала певний час, а за першої ліпшої нагоди з радістю повернулася додому. Їх повернення має символічне значення. Володимир Леонтович, опираючись на переконання нашого народу, що “із вирію лелека-чорногуз приносить душі новонароджених дітей” [2, с. 408], утверджує ідею відродження духовності українців, продовження хліборобського роду.

Тему працьовитого селянства та його закоріненості у свій край (хутір, село) письменник підкреслив образами лелек, адже, на думку І.Огієнка, “дуже давнього часу в нас поширене поважання буюка чи буюла (буюна, чорногуза), як символа праці й прив’язаності” [3, с. 77]. Змалюючи лелечу родину, автор наголосив на хліборобському укладі життя українців, їх богообраності, адже буюол – “Буюа птуца”, символ добра [2, с. 408].

У творі “Оповідання молодого лелеки” під впливом поезики фольклору та за допомогою прийому алегорії Володимир Леонтович створив художню модель малої батьківщини (хутора) з “тихими водами та ясними зорями” як найріднішого куточка на землі, що усимволізує Україну. Наголошуючи на проблемі любові до батьківського краю, в образі лелек змалював образ української родини як найбільшої цінності хліборобського народу, адже з нею пов’язане не лише домашнє вогнище, збереження традицій, моралі, а й самого себе, країни.

Образ хутора, прообразом якого стала рідна Оріхівщина, як основу буття нашого народу письменник створив у автобіографічній повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, а також оповіданні нарисово-мемуарного типу “З життя моєї баби”. У названих творах Оріхівщина – не лише осередок родинного життя поміщиків Леонтовичів, а й розвитку хліборобства Лубенщини, Полтавщини, України. Оповідаючи, як предки скуповували ділянки степів, де випасалася худоба лубенських дідичів, митець розглянув питання ще однієї цінності для хлібороба – власності, опрацював тему розвитку землеробства краю.

У повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” Володимир Леонтович звернув увагу на рільницький спосіб буття земляків, що відмовилися від скотарства, й мовить про поступову зміну простору Лубенщини, а відтак – і світосприйняття, укладу життя краян, котрі могли селитися на значній відстані один від одного хуторами: “Степи розорювалися. Ще ходили по степу табуни коней та шматки худоби, ще стояли скрізь по ньому скирти сіна, та все частіше почали здійматися між ними ожереди соломи, і дні табунів худоби були полічені – не вистачало для неї місця на полтавських степах. Змінилися разом і відносини між людьми” [6, с. 23]. У творі розкривається не лише тема осілого життя нашого

народу, а й мотив становлення хліборобської свідомості молодого Ганкевича, спадкоємця великого маєтку, продовжувача справи своїх батьків та дідів.

Літератор, порушивши тему розвитку хліборобського життя краю, увиразнив її образами селянського роду, помешкання, приватної землі. На переконання Миколи Максюті, родина, дімок, власність – “споконвічні цінності українського хлібороба. Упродовж тисячоліть наш народ оберігав, глибоко поцінуючи домашнє вогнище. В житті кожного українця неодмінною нормою, найпершою добростверджувальною вимогою була турбота про сім’ю, дітей, старше покоління. Хліборобський же спосіб життя всебічно сприяв збереженню родини, відтворенню, примноженню родинно-побутової культури” [9, с. 117]. В аналізованих творах на прикладі династії Леонтовичів (Ганкевичів) автор створив образ родини хліборобів, члени якої живуть чесною працею на землі, дбаючи про розширення власності, облаштовуючи сімейні будинки як осередки мікросвіту орачів.

У центрі оповідання “З життя моєї баби” – Катерина Адріанопольська, яка розпочала відбудовувати хутір Леонтовичів. Осмислюючи питання “хліборобського культурного круга”, Юрій Липа вважав, що лише жінка-мати “єднає навколо себе родину”, стаючи центральною фігурою, адже “її перевага зв’язана з самим устроєм осілої хліборобської родини, де потрібні передусім вміння господарювати, витривалість у праці і традиціоналізм у праці” [8, с. 179]. Саме ця героїня твору стала хазяйкою маєтку, опікувалась господарством, родинною, примножувала власність, зберігала традиції землеробів.

З її приїздом у житті занедбаного поселення сталися зміни: “Не проминула у господарстві нічого молода господиня..., моталася по йому з ранку до ночі... придбала та викохала чимало худоби, свиней, овець, дробини; вибудувала кілька нових будівель, поїдправляла старі, поширила садок, насадивши біля старого новий, значно більший, а найголовніше, назбирала щось грошей... А ще докупила у межу 50 десятин... Серед того клопоту і першого сина народила, і доглядала його” [5, с. 279]. Підкреслюючи комерційний хист та підприємливість Катерини Адріанопольської, прозаїк зауважив, що вона показала приклад для нащадків, які також розширювали межі свого хутора завдяки скуповуванню

прилеглих земель [5, с. 281]. Створивши образ населеного пункту, котрий стрімко розвивається завдяки працьовитості хазяйки, митець наголосив, що вона упродовж незначного часу з поруйнованого висілка започаткувала осердя хліборобської родини. Продовжувачем її справ став син Микола, а згодом – онук Володимир.

У повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” головним персонажем є удатний до праці на землі поміщик Михайло Ганкевич, прототипом якого був батько Володимира Леонтовича Микола. Орієнтуючись на вимоги часу, прогресивні технології господарювання, оновивши матеріально-технічну базу виробництва (“купив молотильню..., жачки, сівалки...” [6, с. 23]), він примножив статки родини, розбудував маєток, розширив хутір.

У творі “З життя моєї баби” автор наголосив, що відродження поселення стало справою працьовитої жінки, прагненням якої було досягти матеріального успіху, створити затишне житло, продовжити рід орачів. У повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” оповів, що виселок розбудував господар, який зробив його центром хліборобства краю.

Володимир Леонтович – автор, який добре обізнаний з рідним краєм, передовсім історією заснування хутора Орхівщини, його облаштуванням, природним ареалом розташування, жителями (селянами і поміщицькою родиною), побутом та етноособливостями. Однак вдається й до домислу та вимислу, прийому художнього узагальнення.

Створюючи художній образ світу, переймається лише не достовірністю, а художньою доцільністю, тому, роблячи акцент на козацькому походженні зображених землеробів, нехтує низкою фактів. Так, у творі “З життя моєї баби” умисне приховав справжнє походження рідного хутора, першим власником якого був лубенський протопіп Яків Орхівський [10, с. 624], а тому замінив його вигаданою постаттю бунчукового товариша пана Орхівського. Також у повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” перейменував хутір Орхівщину на Сотниківку, вважаючи, що саме така назва повинна підкреслити козацьке походження роду Ганкевичів (Леонтовичі теж були нащадками козацької старшини). Такий підхід прозаїка цілком виправданий,

адже його мета не лише оповісти про реальні події, підкреслити традиції, походження, а й охудожнити їх.

У аналізованих творах літератор створив образ хутора як реального просторового об'єкта, що має свою історію, адже виник і розвивався упродовж кількох століть, постійно набуваючи нового статусу. Його становлення відбувалося в контексті певної доби, що наклала на нього свій відпечаток.

У оповіданні “З життя моєї баби” образ хутора Орхівщини як родинного маєтку Леонтовичів змальовано широко. Надаючи правдивості оповіді, автор наголосив на його географічному розташуванні (“На самому сході Лубенського повіту” [5, с. 273]), розмірі (“хат з п'ять-шість, десятин на 500 хутір” [5, с. 273]), окреслив місцеві топоси (“на одній з балок, що притикали до річки Матяшівки” [5, с. 273]), вказав час заснування (“у другій половині XVIII сторіччя” [5, с. 273]), прізвище господаря (“Орхівського” [5, с. 273]).

Розказавши про хутір як приватну власність, Володимир Леонтович опрацював тему природних багатств Лубенщини, що розташована “на вододілі між Сулою та Хоролом” [5, с. 273]. Вона знайшла своє реальне втілення в змальованому образі степу з балками [5, с. 273]. Доповнюючи сказане про край, увиразнив тему дорідності цієї місцевості за допомогою прийому натюрморту, створивши збірний образ рослин, назвавши терен, глід, бузину, шипшину [5, с. 273], що свідчать про плодovitість рідної землі.

Змальовуючи Сотниківку, прообразом якої була рідна Орхівщина, у повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, письменник-реаліст також досить скрупульозно говорить про її розташування (“Маєток... розташований “в дачах села” Сотниківки, в самому осередку Полтавщини” [6, с. 22]), розміри (“Було в ньому щось із 1500 десятин, та орендував Михайло Павлович... ще з 1000 десятин” [6, с. 22]), природний ареал (“Маєток положений був на вододілі двох річок на високій верхній терасі на одній висоті з повітовим містом, що за 20 верстов від Сотниківки стояло на високому березі річки” [6, с. 22]) тощо.

Оповівши про хутір як центр маєтку поміщика Ганкевича, Володимир Леонтович, як і у творі “З життя моєї баби”, створив образ Лубенського степу як об'єкта спільної власності всіх жителів краю, акцентуючи, що приватне невіддільне від загального: “Проте

рівнинна площа Ганкевичевого степу з розкиданими по ній озерами, з неглибокими балками, що розходилися звідси в протилежні напрями і до одної, і до другої річки та лиш верстов за дві далі оберталися в глибокі яри, звалися низиною. Лісу й куща не було – самий степ. Тільки верстов за 5–6 бовваніли довкола садки козачих хуторів або невеликі лісові площі. Грунт на тих степах чорний, як мокрий – аж лисніє, та родючий...” [6, с. 22]. Образ безкрайого степу увиразнив промовистою деталлю – чорноземом, що є символом родючості, життя тисяч селян краю.

Увиразнюючи тему праці та достатку землеробів, використав мікообрази ріллі, пшениці, льону, тютюну, коней; новітньої на той час техніки (жаток, сівалок); скупих пейзажів (“трави докошували, дещо вже й у скирти кидали, жита половіти почали” [6, с. 76]); а також спеціальних мовних кліше (“жнива кінчалися” [6, с. 10], “об’їздив степ” [6, с. 10]).

Як переконуємося, письменник змалював образ Сотниківки в постійному розвитку, безперервному циклі хліборобського життя, що поглинуло тваринництво, примноження господарства, народження дітей, шануванні традицій.

У творах “З життя моєї баби”, “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” автор створив образ родинного будинку та маєтку, адже, розширюючи господарство, його власники дбали і про добробут.

Так, у оповіданні “З життя моєї баби” оповів, що Катерина та Павло Леонтовичі у 1820–1830 роках збудували розкішний особняк “на одинадцять кімнат, з чималою землею, великою та малою вітальнями (остання прозивалася диванною), з деякими замахами на розкіш та моду. Горниці були з мезоніном, з бляшаною покрівлею, з двома ганками на кольонах спереди...” [5, с. 281–282].

У повісті “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича”, продовжуючи розширювати простір хутора, літератор змалював панський дім, що свідчив про достаток родини: “Будинок Ганкевичів був досить просторий... Стіни складені були з товстих дубових колод, під якими тільки знизу підведено було муровану призьбу, а вище стіни були обвальковані та поверх глини сяк-так поштукатурені (потиньковані). З двору з одного краю горниць був рундук, з другого – ганок... Над серединою будинку поставлено

мезонін з балконами у двір та в сад, із скляними дверима, які разом з вікнами творили великі півкола” [6, с. 27].

Доповнюючи образ приватної власності сільського поміщика, автор зобразив низку просторових об’єктів, що моделюють не лише панське обійстя, а й структурують хутір (“флігель, кухні, стайня, каретна повітка, льодовня та корівник” [6, с. 28]), вказуючи на вдале господарювання, прибутки. Варто додати, що більшість з названих об’єктів виконані в типовому полтавському архітектурному стилі й “були мазані, покривані очеретом” [6, с. 28]. Скрупульозно описуючи помешкання, Володимир Леонтович акцентував і на розсудливості персонажа Михайло Павлович, відзначивши, що герой віддавав перевагу зручному для життя родини та праці хазяїна помешканню.

Отже, Володимир Леонтович був ключовою фігурою хліборобського життя Полтавщини, а тому у власних творах відобразив рільницький тип світогляду нашого народу. Правдоподібно оповідаючи про події, скрупульозно описав етнопростір, надавши йому символічного значення. У аналізованих творах охудожнено такі етноконстанти, як центру світу (хутір), цінності (родина, дім, володіння), а також риси характеру українців (любов до свого краю, працелюбство). Бачачи хутір центром українського світу, письменник створив його ідеальний образ в “Оповіданні молодого лелеки”, трактуючи райським куточком. У творах “З життя моєї баби”, “Дитячі і юнацькі роки Володі Ганкевича” зобразив реальний виселок Оріхівщину як осередок рільництва Лубенщини, патріархального життя, символ династії господарів Леонтовичів. Зображуючи хутір, змодельовав просторову тріаду: Оріхівщина (Сотниківка) – Полтавщина – Україна, утверджуючи ідею неперервності хліборобської праці, роду українців, наголосивши на потребі самоусвідомлювати себе тут і тепер, у певному природному, соціальному, національно-культурному середовищах, простуючи з минулого в майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Булашев Георгій. Український народ у своїх релігійних поглядах та віруваннях. Космогонічні українські народні погляди та вірування [пер. з рос. Ю. Г. Буряка] / Георгій Булашев. – К. : Довіра, 1993. – 414 с.

2. Войтович Валерій. Українська міфологія [вид. 2-е, стереотип] / Валерій Войтович. – К. : Либідь, 2005. – 664 с.
3. Лларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу [історично-релігійна монографія] / Митрополит Лларіон. – К. : Обереги, 1992. – 424 с.
4. Колесса Ф. М. Мелодії українських народних дум. – К. : Наукова думка, 1969. – 592 с.
5. Леонтович Володимир. Зібрання творів : У 4 т. / Володимир Леонтович. – К. : Сфера, 2004. – Т. 2. – 356 с.
6. Леонтович Володимир. Зібрання творів : У 4 т. / Володимир Леонтович. – К. : Сфера, 2005. – Т. 3. – 336 с.
7. Леонтьев А. Н. Образ мира // Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2 томах / А. Н. Леонтьев. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 2. – С. 251–261.
8. Липа Юрій. Призначення України [друге незмінне видання] / Юрій Липа. – Нью-Йорк : Говерля, 1953. – 307 с.
9. Максюта М. Є. Досвід хліборобства [соціально-філософські аспекти сільськогосподарського виробництва і селянського способу життя] / М. Є. Максюта. – К. : Фенікс, 2003. – 129 с.
10. Полтавщина: Енциклопедичний довідник [за ред. А.В.Кудрицького]. – К.: “Українська Енциклопедія” імені М. П. Бажана, 1992. – 1024 с.

В. ПОДРЫГА

ХЛЕБОПАШЕСКИЕ ЭТНОКОНСТАНТЫ ОБРАЗА МИРА В ПРОЗЕ ВЛАДИМИРА ЛЕОНТОВИЧА

В статье рассматривается вопрос художественного структурирования образа мира в прозе Владимира Леонтовича. Изобразив этноконстанты (центр мира (хутор), ценности землеробов (семью, дом, владения), особенности характера украинцев (любовь к своему краю) в персонажах, писатель акцентировал, что хутор – центр украинского мира, символ непрерывности бытия нашего народа. В произведениях изображен реальный объект Полтавщины – хутор Орихивщина как центр хлебопашества края, патриархальной жизни, династии земледельцев Леонтовичей.

Ключевые слова: образ мира, проза, этноконстанта, хутор, символ, хлебопашество.

V. PODRYGA

HUSBANDRY ETNOCONSTANTS OF WORLD IMAGE IN VOLODYMYR LEONTOVYCH'S PROSE

Artistic constraction question of world image in Volodimir Leontovich's prose is raised, having depicted etnoconstanta (world center – (is farmstead), farmer's values (family, farm bildings and whole possessions) having represented ukrainian character features – (love to native land) in personages the writer had emphasized that farmstead – is the center of ukrainian world, symbol of uninterruptedness of our nation existence. In writer's works the real object of Poltavshchina – farmstead Orihivshchina is rendered as a inalienable part of land husbandry patriarchal, life of Leontovich husbandmen dynasty.

Key words: world image, prose, etnoconstant, farmstead, symbol, husbandry.

УДК 82-91: 81'255.4

Андріана РАТІ

ХРОНОТОП ЛІТЕРАТУРИ ЖАХІВ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ ВИМІР

У статті розглянуто проблему відтворення хронотопу в жанрі літератури жахів, що є одним із базових жанрово-композиційних ознак художнього твору. Виокремлено елементи хронотопного контексту та перекладацькі прийоми, якими користуються перекладачі в процесі відтворення хронотопного контексту в художньому творі.

Ключові слова: хронотоп, переклад, література жахів, топос замку, деталізація у пейзажний описах, локально-темпоральні маркери.

Будь-який художній твір володіє такою текстовою універсалією як хронотоп. Відношення часово-просторових зв'язків у жанрі літератури жахів відіграє надзвичайно важливу сюжетно-композиційну роль. По-перше, час і простір складають